

АВСТРАЛИЈА МЕ ВРЗА ПОВЕЌЕ

Роберт Михајловски е еден од ретките македонски иселеници во Австралија, кој и таму, во новата земја, живее од својата примарна професија - уметност. Иако неговиот сегашен дом, во Мелбурн, Австралија, е околу 24.000 километри далеку од Македонија, Михајловски не си дозволува да се одроди и откорне од родниот крај. Македонија му е во мислите и срцето, како главна инспирација за неговите творечки креации и истражувачки проекти во областа на културата и традицијата. Летово, овој уметник престојува во Македонија за, како што вели, да присобере нови сознанија за византиската уметност и култура на Балканот, област што ја истражува со години, но и за да се претстави со изложба на свои дела графики создадени во последните десетина години.



■ Летово имавте две изложби во Македонија - во Битола, Вашиот роден град и во Скопје - градот на Вашата младост. Имавте ли посебен однос кон овие две изложби со оглед дека тие се Ваши први претставувања во Македонија откако сте заминати оттука?

■ Повеќе од десет години живеам во Мелбурн, Австралија, но од време на време доаѓам во Македонија, за да ги наполнам батериите. Така се чувствуваам при секоја нова средба со родниот крај. Овојпат со себе понесов и 30-ина мои графики, кои се создадени во периодот од 1994 до 2007 година. Знаете, како автор сум мошне повлечен, некако не сум баш расположен за изложбени претставувања, но овојпат е некако со "пресрамив" и решив да направам две изложби. Јас редовно соработувам со Графичкото триенале во Битола и прво стапив во контакт со нив за да ги изложам графиките во битолската Магаза во рамките на Битолско лето, а потоа се случи и изложбата во "Мала станица" во Скопје. Во Австралија редовно на интернет го следам македонскиот дневен печат и забележувам дека овие два изложбени простори се мошне експлоатирани на македонската ликовна сцена. Мислам дека се многу интересни места за излагање и затоа решив тута да ги претставам моите дела. Особено пријатно ме изненади приемот во "Мала станица", бидејќи луѓето кои работат таму и кои ги запознав првпат, беа исклучително професионални и срдечни во комуникацијата.

■ Кога чitate така за случувањата во Македонија, се врќате ли на времето кога живеевте тука, на Вашите уметнички почетоци?

■ Секако, јас сум роден во Битола, тајму завршив гимназија, а во Скопје студирал историја на уметност. Во Битола работев во Музејот и Заводот за заштита на спомениците на културата, област што посебно ме интересира, а имав и ангажмани за црквата. Со уметност почнав да се занимавам уште во младоста, првите уметнички чекори ги направив со ликовните педагози Петар Слировски - Пипо и Стојан Апчевски - Апче. Подоцна, околу 1975 година во Скопје се дружев со Переца Георгиевски - Пепси и интелектуалниот круг околу него, како Александар Станковски, Ибрахим Беди, Зоран Јаневски и уште неколкумина други, денес познати имиња, од кои научив многу за модерните идеи во сликарството.

■ Во Вашата биографија стои дека еден период сте живееле и во Њујорк, како Ви се случи оваа дестинација?

■ Да, во младоста многу патував, беј и во Индија, а и во САД. Во САД отидов на гости кај роднини, а потоа престојот ми се продолжи бидејќи во Њујорк изучував графички техники на Академијата за уметност и дизајн кај познатиот уметник Тим Рос, искуство што потоа многу ми помогна. Во тој период Америка многу ме влечеше, па како и за многумина други луѓе, и за мене таа беше една фасцинантна дестинација.

■ Во Њујорк престојувавте во 80-тите години на минатиот век, период кога тамошната уметничка сцена беше особено активна и атрактивна? Со какви сознанија Ве наполни таквата атмосфера?

■ Да, Њујорк во тоа време беше центар на светската култура, беше навистина интересен. Речиси секојдневно одев во некој од многубројните музеи и едноставно го вливав она што го гледав пред себе. Но морам да напомнам дека и покрај позитивните спомени од Њујорк, од аспект на уметноста, за мене Париз е побрилијантен и поинтересен. Иако во Париз не сум живеел, туку само сум го посетувал, сепак овој град го сметам за неприкосновен центар на светската култура.

■ И потоа заминавте во Австралија?

■ По Америка се вратив во Битола, работов во Музејот и во Митрополијата, но кога во 90-тите години животот во Македонија стана проблематичен, решив да одам во Австралија и да си ја испробам скреката. Кога дојдов во Мелбурн продолжив со студите по уметност на Victorian College of the arts, кај уметниците Алан Мителман и Грем Франсела, а потоа докторирал и историја на уметност на универзитетот „Ла Троуб“ во Мелбурн. На овој универзитет сега работам проект кој е поврзан со балканските споменици на културата. Мојата цел е да покренам интерес кај австралиската јавност за балканското културно наследство на Балканот. Овој регион изобилува со прекрасни споменици од османлискиот и

византискиот период, има многу интересни градови кои би биле интересни туристички дестинации за Австралијците.

■ А што е со уметноста, дали интензивно творите сега откако сте во Австралија?

■ Да. Се занимавам со една стара, малку подзаборавена техника на дрворез, кој потоа се отпечатува на хартија. Оваа техника се негувала во средниот век, особено во македонските манастири, а и воопшто во манастирите низ Балканот, тоа се оние т.н. преродбенски графики. Но оваа техника се работела и во Јапонија кон крајот на 19 и почетокот на 20 век, кога имало голем број уметници кои се занимавале со дрворез. Исто така и во Германија, во времето на експресионизмот во почетокот на 20 век имаше една група, „Мост“, чии членови многу работеа на дрво, т.н. ксилографија. Значи се работи за една многу стара традиционална техника, на која јас се трудам да ѝ дадам еден нов израз преку изборот на темите. Па така, на пример, на моите графики се претставени индустриски пејзажи, претстави за стари фабрики, згради, пристаништа кои ги забележувам во Мелбурн. Тоа се заборавени простори, речиси незабележливи, но ако подлабоко се загледате во нив сè уште може да се почувствуваат остатоци од некогашниот живот, за навиките на луѓето коишто живееле таму, за нивните судбини, да се почуствува поезијата на постоењето.

■ Оние што Ве познаваат од Вашите младешки години велат дека сте биле со многу авангарден дух, човек отворен кон нови и непознати предизвици, па некако изненадува ова Ваше творечко свртување кон класиката.

■ Но јас се трудам на таа класика да ѝ дадам модерен израз. Во таа техника има една интимност, една медитација, којашто лично ми е потребна како начин на изразување. Знаете, во овие брзи времиња кога сме преоптоварени со секакви технолошки напредоци мислам дека одвреме навреме секому му е потребно да се повлече во некоја посмирувачка област. За мене тоа е работата со дрвото, односно неговото резбање и потоа правењето на графики.

■ Делата со кои се претставите на двете изложби во Македонија се подведени под еден наслов „Траги и отпечатоци“. Има ли уметноста мој да фати миг од вечноста?

■ Секако. Тоа ми беше и идејата додека ги работев делата. Трагите кои се случуваат во длабочините на душата, да се извадат од себе и преку нивното отпечатување да се фати еден момент од вечноста. Сите видови творечко изразување имаат таква моќ, а особено уметноста на човекот му дава поголема слобода во творечкото изразување, како на пример да се наврати кон сопственото детство или на други начини од потсвеста, да ги извади на површината и да ги материјализира. Инаку сите ние во основа се обидуваме да бидеме крајно нормални, но уметници

КОН МАКЕДОНСКИТЕ КОРЕНИ

те, ете, настојуваат на површина да ги извадат баш тие тајни на душата, да ги отворат, а тоа е сложен процес.

■ **Од каде произлегува потребата за нурнување во тајните на душата и нивното откривање пред светот. Дали така полесно се разбираат едни со други?**

● Да, најголемиот проблем на сите нас луѓето е што најмалку се познаваме себеси, а уште помалку се разбираат самите себеси. Мислам дека преку уметноста и преку поезијата можеме подобро да сфатиме некои работи и да надминеме некои тешкотии на постоењето.

■ **Во Австралија заминавте поради општествените случаувања во 90-тите години, претпоставувате поради потребата да се изгради нов живот, да се почне од почеток. Но како изгледа сето тоа, какво е чувството кога се напушта татковината?**

● Не е лесно, ни малку. Ислувањето од родната земја е една голема авантюра, огромен шок, огромен труд да се почне нов живот, многу пати од нула. Во сето тоа мора да се поминат многу бариери - јазични, културни, етнички... и сето тоа треба да се разбере, да се живее со тоа. Отсекогаш сум имал авантуристички дух, како човек сум бил отворен кон светот, сум сакал да откриам нови простори, но кога ќе отидете да живеете на друго место, најднаш ќе сфатите што значи да бидете откочнати од домот. Тогаш ќе сфатите дека светот не е толку космополитски настроен, колку што сте вие на пример. Лично мислам дека таквите сознанија многу користат затоа што те принудуваат подлабоко да размислуваат за животот. Кога човек ќе се најде некаде сам на ветромет, многу поинаку гледа на животот отколку кога е заштитен меѓу седум планини, кога е дома, меѓу своите. Но од друга страна, ме изненадува што Македонија многу малку покажува интерес за нејзините луѓе кои живеат низ светот, што не се води доволно сметка за иселениците, што нема поконкретни иницијативи за размена, на пример, на културен план. Досега имаше само неколку госту-

вања на уметници од Македонија, дојдоа „Синтезис“, гостуваше Битолскиот театар, неколку фолклорни друштва, неколку пејачи, но работата е во тоа што нема континуитет во сите тие активности.

■ **Има ли други уметници Македонци кои живеат од својата уметност во Австралија? Може ли да се живее во Австралија од уметност?**

● Има, неколкумина. А за тоа дали може да се живее од уметност во Австралија, истото прашање може да се постави и дали може да се

телна дејност ми се истражувачките проекти.

■ **Изложувате ли Ваши дела во Австралија?**

● Да, но главно на групни изложби. Неодамна се претставија со две графики во австралиската графичка работилница во Мелбурн, изложував со други колеги непосредно пред доаѓањето во Македонија.

■ **Размислувате ли за враќање во Македонија?**

● Зошто да не?! Ма-



Страст, милост



Изис

живее од уметност во Скопје, во Битола, во Њујорк... Секој уметник е свет за себе и секој живее и работи со своја срека. Генерално секаде од уметност се живее тешко. Тоа е убав живот, ама тежок. Животот со уметност е една голема животна авантюра, едно големо истражување на самиот себеси и околината, а од друга страна, понекогаш не ви возвршка на материјален план, па така човек треба да работи разни нешта за да може да живее. Познавам многу уметници и во Њујорк и во Австралија кои работат многу други нешта, како садоперачи, работат на градежни објекти, сè што може да им донесе егзистенција, за да можат во слободното време да го работат она што го сакаат - да создаваат, да креираат нешто.

■ **Дали е тоа и со Вас случај?**

● Така беше порано, сега дополнли-



Доклендс



Есен во Бел стрит

кедонија е моја земја, татковина, никогаш не мислам дека сум ја напуштил засекогаш.

■ **Што забележувате при Вашите доаѓања во Македонија, се менува ли таа многу, како изгледа од Ваш аргол?**

● Се менува, при секое доаѓање забележувам промени. Со транзицијата сè е поинакво, луѓето се изменети.

■ **Според Вас, кон поарно или полопарно?**

● Кон нужното. Едноставно некои работи мораше да се изменат затоа што претходниот систем доживеа колапс и некои работи морала да се постават на други основи. Забеле-

жуваат дека многу луѓе се погодени и дека многу пати се потиштени од промените, не може да се снајдат во новите правила на игра и тоа не ми е пријатно да го гледам. Но од друга страна, меѓу луѓето и натаму има силен дух, а особено ми се доаѓа она чувство за заедницество, што луѓето комуницираат меѓу себе, имаат потреба да се дружат. Освен тоа, Македонија има преубава природа, преубав пејзаж, ретко каде во светот има собрано толку многу убавини на едно место.

Гордана Колевска